

PREZYDENT.PL

Pojęcia

- **Roman Dmowski- (1864-1939)**, przywódca polityczny, dyplomata, mąż stanu, poseł do Dumy, prezes Komitetu Narodowego w Paryżu, polski przedstawiciel na konferencji w Wersalu, poseł na Sejm Ustawodawczy RP, współzałożyciel i przywódca Narodowej Demokracji. Zwolennik inkorporacyjnej koncepcji państwa narodowego. Minister spraw zagranicznych w rządzie Chjeno-Piasta. Założyciel Obóz Wielkiej Polski. Najważniejsze dzieła: „*Myśli nowoczesnego Polaka*” (1903), „*Podstawy polityki polskiej* (1905)”, „*Niemcy, Rosja i kwestia polska*” (1908), „*Polityka polska i odbudowa państwa*”(1925), *Sny a rzeczywistość* (1925), „*Potrzeba nowego doboru*” (1926), *Świat powojenny a Polska* (1930).
- **Michał Drzymała – (1857-1937)** polski chłop z zaboru pruskiego. Pruskie prawo wymagało uzyskania zgody administracji państwowej na wzniesienie budynku. Drzymała kupił wóz cyrkowy, w którym zamieszkał. Przy próbie usunięcia przez władze Drzymała systematycznie, przesuwając ów wóz na niewielką odległość, co dało mu argument, iż jako pojazd ruchomy nie podlegał przepisom prawa budowlanego. Po ostatecznym usunięciu wozu Drzymała zamieszkał w ziemiance, którą wkrótce zniszczono. Mimo sprzedaży działki Drzymała i jego wóz przeszli do historii, stając się symbolem biernego oporu.
- **Hotel Lambert** obóz konserwatywno-liberalny powstały na emigracji po Powstaniu Listopadowym. Na jego czele stał książę Adam Jerzy Czartoryski. Obok księcia do obozu należeli: Władysław Zamoyski, Ludwik Bystrzynowski, Stanisław Barzykowski. Nazwa pochodzi od siedziby księcia w Paryżu. Głównym celem politycznym Hotelu było odzyskanie niepodległości Polski w granicach przedrozbiorowych. Miało się to dokonać na drodze powstania przy sprzyjających okolicznościach (wojna europejska). Konserwatyści liczyli na interwencje państw Europy Zachodniej, skupiali się na działalności dyplomatycznej, która miała na celu osłabienie Rosji.
- **patriotyzm** [łac. < gr.], postawa łącząca przywiązanie i miłość do ojczyzny oraz solidarność z własnym narodem — z szacunkiem dla innych narodów i poszanowaniem ich suwerennych praw; przeciwieństwo szowinizmu.
- **Józef Piłsudski- (1867-1935)** działacz niepodległościowy, twórca Legionów Polskich, zwolennik koncepcji federacyjnej, dowódca wojskowy, polityk, Naczelnik Państwa polskiego w latach 1918–1922 i naczelny wódz Armii Polskiej od 11 listopada 1918, Pierwszy Marszałek Polski od 1920; W latach 1923-26 wycofał się z czynnego życia politycznego, zamieszkał w Sulejówku, twórca „sanacji”, w 1926 roku po zamachu majowym przejął władzę, premier Polski w latach (1926–1928 i 1930), Główny Inspektor Sił Zbrojnych, minister spraw wojskowych.
- **Stańczycy** – ugrupowanie polityczne, które powstało w latach 60 XIX wieku w zaborze austriackim. Nazwa pochodzi od pamfletu politycznego **Teka Stańczyka** (1869), opublikowanego na łamach "Przeglądu Polskiego". Do stańczyków zaliczamy: Józefa

PREZYDENT.PL

Szujskiego, Michała Bobrzyńskiego, Waleriana Kalinkę, Stanisława Tarnowskiego, Stanisława Koźmiana. W formie fikcyjnych listów politycznych rzekomo pisanych przez Stańczyka, błązna Zygmunta Starego konserwatyści wyrażali swoje opinie, ostro krytykując drogę powstań narodowych, wybierali politykę lojalizmu.

- **Strajk dzieci we Wrześni-** We Wrześni w 1901 roku nauczyciele skatowali 14 dzieci za opór przeciw nauczaniu religii i odmawianiu modlitwy w języku niemieckim. Protesty ludności spowodowały proces w Gnieźnie, który zakończył się wyrokami skazującymi upominających się o swe prawa Polaków.

- **Aleksander Wielopolski- (1803-1877)** prawnik i filozof, studiował w Warszawie, Paryżu i Getyndze, w czasie Powstania Listopadowego przedstawiciel Rządu Narodowego w Londynie, po jego upadku powrócił do kraju. W 1864 roku anonimowo opublikował „List szlachcica polskiego do księcia Maternicha o rzezi galicyjskiej”, w którym w ostrych słowach potępił politykę Austrii wobec szlachty polskiej, opowiadając się równocześnie za Rosją, która jako jedyna spośród zaborców dawała szansę na przetrwanie narodu polskiego. W 1861 mianowany dyrektorem Komisji Wyznań i Oświecenia Publicznego w Rządzie Królestwa Polskiego, przygotował program reform wewnętrznych w Królestwie, których celem była odbudowa autonomii w granicach wyznaczonych przez konstytucję 1815 roku. Jeszcze w 1861 uzyskał dwa ukazy carskie w sprawie reformy samorządowej i uwłaszczeniowej chłopów. Zastępował urzędników carskich Polakami, zwiększył ilość szkół elementarnych i średnich. W Warszawie, na bazie Akademii Medyko-Chirurgicznej, Szkołę Główną. Wprowadził ustawę o równouprawnieniu Żydów. Podejmował jednak takie decyzje, które przysparzały mu wielu wrogów, np. rozwiązanie delegacji Miejskiej i Towarzystwa Rolniczego, czy przyjęta na jego wniosek ustawa o zbiegowiskach. Dzięki jej zapisom 8 kwietnia na Placu Zamkowym doszło do zastrzelenia ponad 1000 osób- bezbronnej ludności Warszawy przez wojsko rosyjskie. Po wprowadzeniu w Królestwie stanu wojennego Wielopolski podał się do dymisji wyjechał do Petersburga, gdzie zdobył przychylność cara i zgodę na rozdzielenie władzy cywilnej od wojskowej. W 1862 powrócił do Warszawy jako naczelnik rządu cywilnego Królestwa Polskiego. Próbując nie dopuścić do wybuchu powstania, które zniweczyłoby jego pozytywistyczną drogę reform zarządził brankę, czyli przymusowe wcielanie do wojska carskiego. Decyzja Wielopolskiego nie tylko nie zapobiegła, lecz wręcz przyspieszyła wybuch powstania. Osamotniony, popadł w niełaskę cara, wyjechał z Warszawy do Drezna, gdzie dokonał żywota.

- **Wóz Drzymały-** wóz cyrkowy Michała Drzymały, który stał się symbolem walki o polskość w zaborze pruskim.